

“...ВАШ ЛИСТ... ВОСКРЕСИВ МОЮ ДУШУ...”

Легка О. Життя – це любов (Еротичний роман у віршах Наталі Лівницької-Холодної) : монографія / Оріся Легка. – Львів, 2007. – 240 с. – (Сер. “Літературознавчі студії” Львівського відділення Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. – Вип. 10).

“Ваш лист був мені великою радістю, він воскресив мою душу, яка вже майже вмирала”, – читаємо рядки листа Наталі Лівницької-Холодної до Орісі Легкої від 23 січня 1998 року [6, XII]. У них – прийняття поетесою того шляху людської й наукової рецепції дослідниці, що його сьогодні увінчує монографія “Життя – це любов”, присвячена поетичному феномену Н.Лівницької-Холодної. На матеріалі поетичних книжок “Вогонь і попіл”, “Сім літер”, “На грані”, “Перекотиполе”, “Остання дія” послідовно досліджено ліричний простір Н.Лівницької-Холодної через призму еротичного мотиву. Сам мотив генералізується, осмислюється з погляду його екзистенційного значення для духовного буття ліричної героїні; він – твірний для всього спектра буттєвих й естетичних пошуків поетеси.

Виходу цієї книжки передувала тривала, сумлінна й копітка праця її авторки, Орісі Станіславівни Легкої, кандидата філологічних наук, доцента кафедри української літератури ім. акад. М.Возняка Львівського національного університету імені Івана Франка. 1995 роком датовано першу публікацію О.Легкої про поезію Наталі Лівницької-Холодної власне з погляду концепції еротичного роману у віршах [2, 148–152]. Після неї – статті в періодиці та окремі видання [3; 4; 5]. Упродовж роботи над книжкою снувалася нитка епістолярного зв’язку з поетесою; її листи, написані хворою, майже не підвладною рукою, із останніми віршами, майже останніми словами, що відкривають завісу до драми її буття, органічно доповнюють дослідницьку працю, підкріплюючи ліричний екзистенційний пошук поетеси жорсткою правдою її щоденності.

Поетична драма серця в інтерпретації О.Легкої являє світові мінливі і тривожні іпостасі ліричного “я” Н.Лівницької-Холодної – Єви, не Діви-Марії, гріховної богині кохання, поганки з монгольських степів, спокусливої сотниківни, вампа, вірної дружини, ніжної матері, сестри, а загалом

– мінливої душі, що говорить у поезії жіночим голосом, відкриває різні рівні архетипужиття. Адже аніма як “хаотичний життєвий потяг” має “щось від таємного знання і сокровенної мудрості – у гідній подиву протилежності її ірраціонально-ельфічної природи” [7, 119]. І незнайомка-спокусниця, і вічна жіночість, і перша весна, і приспана красуня, і вічна вища духовна іпостась жіночої сутності (Мадонна), навіть той бік жіночого єства, що магнетизує й лякає водночас (Діана-Геката), – образна градація, яка передається-нюансується колористично. Колір стає вмістилищем екзистенційно-емоційної напруги образу. Інтенсивні барви червоного, синього, чорного, жовтого кольорів спалахують найсильніше в циклі “Червоне і чорне”, пізніше – і в поезії останніх літ, щоб засвітитися прозорістю. Палітра білого кольору, який символізує вічність і екстаз [1, 557] і загалом супроводжує стан просвітлення, піднесення, одкровення й духовної любові [1, 554], містить відтінки “прозорості” води, “світла в світах”, активізує катарсичний пуант духовного трепету.

Послідовно, від розділу до розділу, у процесі з’ясування культурно-історичного контексту явища, його літературно-критичної рецепції в періодиці, висвітлення головних проблемних вузлів еротичного мотиву у творчості Н.Лівницької-Холодної, викристалізовано ознаки її стильової манери: “акцентоване “я”, в якому сконцентровано енергію ліричного спалаху, емоційного виверження” (45), “ритмічний склад пов’язаний зі станом поетичного слововислову” (46), розсипи метафор в основі образотворення (51), яскраві, експресивні колористичні образні доміанти (53), синестезія як засіб творення образів (64), оксиморонний зв’язок усередині тропів (67), драматизм (86) тощо. Визначено психологічну природу віршування Н.Лівницької-Холодної. Дослідниця фіксує синтез візіонерського із власне психологічним типом

версифікації, наполягає на інтровертних психорисах ліричного “я”.

Студія цінна ще й розлогими типологічними зіставленнями поезії Н.Лівицької-Холодної на синхронному й діахронному рівнях. В інтертекстуальній взаємодії з лірикою мисткині — збірка І.Франка “Зів’яле листя”, еротики П.Карманського, В.Пачовського, О.Бабія, інтимні вірші О.Олеся, О.Теліги, Лесі Українки. Через алюзії виявлено присутність поетичного слова П.Верлена, А.Ахматової в художній тканині Н.Лівицької-Холодної, проблемним мотивом синтезу любові й ненависті актуалізується лірика Бодлера (60). Ще одна розлога лінія творчої взаємодії — “Н.Лівицька-Холодна — Є.Маланюк”, що розгортається на біографічному, текстологічно-типологічному рівнях (92, 113, 125, 129-131), доводячи спорідненість поетичної постави обох поетів. Звичайно, така розлога система інтертекстуальності Н.Лівицької-Холодної не вичерпує всіх інших можливих складників — згодом, переконана, проявиться і взаємодія її лірики з молодшими поетичними генераціями. Творчим послідовником Н.Лівицької-Холодної можна вважати поета-упівця Мирослава Кушніра, який розвиває ключові образи з її збірки “Сім літер”. У збірці нашої сучасниці Теодозії Зарівної “любов її героїні — майже перманентна самота із пуантами коротких зіткнень з іншою душею — споріднює авторку із філософськими пошуками Н.Лівицької-Холодної” [8, 135].

Дослідниця простежує індивідуальні особливості розгортання еротичного мотиву в поетичній палітрі Н.Лівицької-Холодної. Ерос в її поезії — це етос: “Інтимний світ її поезії включений у систему Вічності: Ерос і Бог — рівноцінні, кохання не закінчується зі смертю. Танатос поглинається Еросом. Лірична героїня роману осягає щастя пізнавати вже не “плоть”, а “душу” невичерпної любові. ...Кохання — морально-етична цінність, ... прозріння, котре відкриває шлях до Всесвіту” (219-220). Ця поезія — спосіб пошуку себе в собі, спосіб пізнання свого внутрішнього світу в єдності зі світом любові. Через те еротичне включене у проблемне коло філософсько-естетичних запитів авторки. Актуалізується тема самотності як перманентний екзистенційний стан поетеси, що

еволюціонує від прозорої, солодкої, жаданої самоти до самоти важкої і страшної. Дослідниця виокремлює емоційно-семантичні рівні образу: самотність — це усвідомлена необхідність, і перемога, і життєва поразка, і стан свідомості, трансцендентно-духовна практика, що відкриває екзистенції Божественне.

Маємо оригінальний методологічний підхід до ліричного твору — узятю до уваги особливості оповідної манери Н.Лівицької-Холодної. Хоча дослідниця не акцентує на цьому методологічному прийомі, однак він видається доречним у випадку ліричної історії Н.Лівицької-Холодної, оскільки романна її тяглість, поетична подієвість спонукають звернути увагу на мовлене. “...Триstopний анапест, на третю стопу якого припадає лейма (стопа, взята на першій склад)... надає віршеві тону рівномірної, спокійної розмови” (43). Стан афекту ж, за спостереженням дослідниці, провокує зміну ритмічного і строфічного складу поезії (46, 123). Так, “ритм поезії відзначається внутрішньою схвильованістю, зовнішнім виразом якої є чотириstopний ямб” (86). Розвідка насичена вишуканою, семантично нюансованою лексикою на означення психологічних буттєвих моментів ліричного “я”.

О.Легка шляхетно й філігранно різьбить поетичний профіль Наталі Лівицької-Холодної, воскрешаючи її душу, повертаючи з небуття її голос.

ЛІТЕРАТУРА

1. Керлот Х. Словарь символов — М., 1994.
2. Легка О. Еротичний роман у віршах Наталі Лівицької-Холодної // *Дзвін*. — 1995. — № 12.
3. Легка О. Проблема самотності у творчості Н.Лівицької-Холодної. — Львів, 1999.
4. Легка О. Сад любові моєї (проблема філософії кохання в поезії Н.Лівицької-Холодної). — Львів, 1998.
5. Легка О. Червоне і чорне (новаторство поетики еротичного Н.Лівицької-Холодної). — Львів, 1999. — 41 с.
6. *Лівицька-Холодна Н.* Лист до О.Легкої від 23 січня 1998 р. // *Легка О.* Життя — це любов (Еротичний роман у віршах Наталі Лівицької-Холодної): монографія. — Львів, 2007. — С. XII.
7. Юнг К.Г. Архетип и символ / Сост. и вступ. ст. А. М. Руткевича. — М., 1994.
8. *Яремчук І.* Жінка з обличчям любові [Зарівна Т. З вітчизною у гербі: Поезії. — К., 2004. — 104 с.] // *Дзвін*. — 2005. — № 4.

м. Львів

Ірина Яремчук